

Mysterie in de Sint-Baafskathedraal

De Sint-Baafskathedraal te Gent (Oost-Vlaanderen) of kortweg St-Baafs bezit naast het Lam Gods van de gebroeders Van Eyck en een berucht paartje slechtvalken, een kraamkolonie van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Was de kathedraal een hotspot voor vogelkijkers, dan werd de kathedraal in 2004 een trekpleister voor vleermuiskijkend Gent.

Daan Dekeukeleire en Paul Van Daele

Dwergvleermuis. Foto Daan de Keukeleire

Na de mysterieuze diefstal en ettelijke zoektochten naar het schilderij van de Rechtvaardige Rechters deed zich in de Sint-Baafskathedraal te Gent een nieuw incident voor. In 2004 wordt een opvallende sterfte onder dwergvleermuizen vastgesteld. Op woensdag 8 september 2004 maakte Chris Nuyens (zoogdierenwerkgroep JNM) de eerste melding van dode vleermuizen. Bij controle bleek het om zes recent dode specimens en een levend exemplaar van de gewone dwergvleermuis te gaan. Het betrof 4 adulte en 3 eerstejaars dieren. Het levende dier stierf onderweg naar het Vogel- en Wilde dieren opvangcentrum in Merelbeke.

Schilderij Op vrijdag 10 september 2004 werden alweer twee dode dwergvleermuizen gevonden onder dezelfde gevel. Intussen werd een en ander ook door de koster en een werkmans van de kerk bevestigd. In de loop van 2004 waren er gedurende verschillende weken dagelijks meerdere dode vleermuizen te vinden op verschillende

Foto Elisabeth de Ru

plaatsen in de kerk. Op 7 september lagen onder een schilderij twaalf dode dieren. Ook in vroegere jaren vonden ze enkele dode dieren maar dit jaar leek de sterfte abnormaal hoog. Het was onder de kerkgangers al langer bekend dat de dieren sliepen achter de middeleeuwse schilderijen, waar ze door hun urine schade berokkend. Ze schatten de kolonie op ongeveer honderd exemplaren. De kolonie kon jammer genoeg niet geteld worden, omdat de dieren uitvlogen in de tuin van het bisschoppelijk paleis.

Om de sterfte te verklaren werd eerst gedacht aan predatie door de slechtvalken die op kathedraaltorens broeden. Uit onderzoek van Vlaamse vogelkijkers blijken deze immers van de monumentverlichting gebruik te maken om ook 's nachts te jagen op nachtelijke trekvogels. De dode vleermuizen vertoonden echter geen sporen van pogingen tot predatie. De koster gaf aan dat de dieren niet verdelgd werden noch dat er recentelijk een uitvliegopening afgesloten werd. De schilderijen waarachter de dwergvleermuizen verbleven waren recent evenmin behandeld met producten die eventueel giftig konden zijn voor vleermuizen.

Autopsie Op 20 september 2004 werden nogmaals drie dode dieren gevonden. Een autopsie (bij de Kliniek voor Pluimvee en Bijzondere Diersoorten van de Universiteit Gent) op een uitwendig normaal, juveniel mannetje wees uit dat het dier bijzonder mager was, hoewel de maag en het darmkanaal gevuld waren met restanten van insecten. Het dier had dus nog gejaagd de avond van overlijden. In de

linkerlong was een duidelijke ontsteking zichtbaar. Bijkomend onderzoek wees op een virale infectie. Er werden geen toxicologische of bacteriologische sporen gevonden.

Een aannemelijke verklaring voor het mysterieuze overlijden in St-Baafs zou dus een virale epidemie kunnen zijn. Vleermuizen kunnen net zoals vele dieren om allerlei redenen sterven, voedseltekort, vergiftiging... Massale sterfte van vleermuizen veroorzaakt door virussen werd in het buitenland al meerdere malen voor verschillende soorten met zekerheid vastgesteld. Sindsdien zijn slechts sporadisch dode dwergvleermuizen gevonden, en steeds in erg kleine aantallen. De kolonie is nog altijd aanwezig.

Woord van dank De eerste dode dwergvleermuizen werden gemeld door Chris Nuyens. Verder willen we Pieter Blondé en Dominique Verbelen bedanken voor hun tips en hulp.

Daan de Keukeleire en
Paul van Daele
daan.dekeukeleire@gmail.com

Verder lezen?

- Verbelen D. (2007) Wie weet wat de Slechtvalk *Falco peregrinus* ('s nachts) eet? Gentse Slechtvalk wordt nachtactief door monumentverlichting. In Leysen K., Robbrecht G. Herremans M., Faveyts W. & M. Berkvens 2007. Themanummer Roofvogels in Vlaanderen. Natuur.oriolus 73(3), pp. 108-112
- Wibbelt G., Moore M. S., Schountz T. & Voigt C.C. (2010) Emerging diseases in Chiroptera: why bats? Biology letters